

Bognár Noémi Erika

A közkönyvtári blogok népszerűsége és sikere Magyarországon

A világháló és a könyvtár kapcsolata manapság rendkívül időszerű kérdés, hiszen napjainkban a könyvtárak már nemcsak „fizikai valójukban” vannak jelen, hanem az interneten különböző felületeken is képviseltetik magukat. A könyvtári platformok egyre fontosabb helyszínei lesznek egy intézmény már meglévő szolgáltatásai népszerűvé tételének, emellett újabbak megjelenésének. A világhálón már több éve folyamatosan különféle könyves és könyvtári weboldalak, blogok jelennek meg. E cikkben a magyarországi közkönyvtári blogokkal foglalkozom. Hazánkban is több kutatás született már ebben a témában, e tanulmány egy olyan több szempontú vizsgálatot ismertet, amely feltárja a közkönyvtári blogok népszerűségének és sikerének titkát.

Bevezetés

Az elmúlt időszakban olyan szolgáltatások terjedtek el a világhálón, amelyeknek alapja az interaktivitás, a közösség megléte. Ezeket a szolgáltatásokat gyűjtőnéven web 2.0-nak nevezik. A könyvtáraknak is szükségük volt az újírtásra a felhasználói igények megváltozása miatt, ezért később a web 2.0 analógiájára megalkották a könyvtár 2.0 fogalmát. A könyvtár 2.0 célja a könyvtárak szolgáltatásainak javítása, melynek fontos elemei: az olvasók bevonása, a visszacsatolás, az egyszerű használat és a folyamatos naprakészség. [1] Ily módon megismerhetők a használók igényei, és ezeket felhasználva népszerűbbé, értékesebbé tehetők a szolgáltatások.

A blogok tipikus könyvtár 2.0-ás szolgáltatások, melyek száma az interneten folyamatosan nő, azonban felmerül a kérdés, hogy valóban igazolt-e a létük, azaz betöltik-e a kívánt funkciót, vagy idővel elvesztik a beléjük vetett bizalmat és a feléjük irányuló lelkesedést.

A könyvtárosnak „értesítenie kell olvasóit az újdonságokról, az új, releváns információkról, és segítenie kell őket a források, új technológiák és információ-visszakereső eszközök hatékony használatában. [...] Használhatók továbbá az egyes könyvtárak helyi információinak (nyitvatartási idő, különleges beszerzések, olvasmányajánlás) stb. továbbítására is.” [2] A blogokon megjelenő tartalmak tehát a könyvtár szolgáltatásaiként foghatók fel, melyeknek jellemzői: a jó minőségű, megbízható források és a szabad hozzáférés. A blogokon

olvasható könyvismertető, könyvajánló segíthetik az olvasók döntéseit a jövőbeni kölcsönzéseiknél. Ezekre az írásokra a használók reagálhatnak is, kifejthetik véleményüket a témával, a könyvvel kapcsolatban, így egy online olvasóklubot is létrehozhatnak. A könyvtáros írásaiból az olvasók megismerhetik a könyvtárost és a könyvtári munkát. A szakma dolgozóinak is értékesek lehetnek ezek a blogok, hiszen más könyvtárak életéről, problémáiról olvashatnak, amelyekből profitálhatnak is. [2]

A jó blogon a hozzászólás lehetőségén kívül más, aszinkron vagy szinkron kommunikációs módok is megjelennek, melyekkel könnyen kapcsolatba tud lépni az olvasó a könyvtárossal. A könyvtár rendezvényeinek, programjainak, tanfolyamainak reklámozására is megfelelő platform a webnapló, az olvasók így értesülhetnek arról, hogy mi történik a könyvtárban. Itt nagyobb közönséget lehet megcélozni, akár olyan embereket is, akik eddig nem jártak könyvtárba, csak az interneten bukkantak rá az oldalra, és így talán kedvet kapnak a könyvtárba való betéréshez.

A közkönyvtári blogok népszerűek lehetnének a felhasználók körében, hiszen ideális eszközei a vélemények kicserélésének, a kommunikációnak, a könyvtári és a könyves témákkal kapcsolatos eszmecseréknek, emellett a könyvtárakról szóló információk könnyű és gyors megszerzéséhez segítik hozzá az olvasókat. Ennek ellenére a hipotézisem az, amelyet igyekszem alátámasztani, hogy e webnaplók közül csak kevés tudja teljesíteni a hozzá fűzött reményeket. Ennek a feltevésnek igazolását (vagy korrekcióját) a témához kapcso-

lódó szakirodalom bemutatásával és több szempontot is vizsgáló kutatással kívánom alátámasztani.

A kutatás során a következő kérdéseket fogalmaztam meg:

1. A közkönyvtári blogok látogatottsága milyen nagyságrendű, és ez milyen mértékben függ össze a kommunikáció mennyiségével?
2. Mennyire népszerűek a közkönyvtári blogok a közkönyvtárak virtuális és a fizikai tereinek használói körében? Milyen összefüggések vannak e két felület használata között?
3. Mennyi idő- és energiaráfordítás szükséges egy sikeres blog működtetéséhez?

Kutatásomban a minta megválasztásánál magam is szembesültem azzal, hogy sok könyvtári blog indulását követően néhány hónappal megszűnik vagy nem frissül tovább. Több blogot már archiváltak is, így nem tekinthető meg, vagy egyáltalán nem található meg az interneten. Jelenleg Magyarországon a *Hubay-féle Könyvtári blogok jegyzéke* (<http://konyvtariblog.atw.hu>) és saját gyűjtemeim szerint 14 közkönyvtári blog működik. Úgy vélem, hogy amelyik weblog már egy éve nem változott (tehát 2010 áprilisa előtt lett utoljára frissítve), az nem számítható a pillanatnyilag is üzemelők közé. Jelen kutatásban összesen hét blogot vizsgáltam meg, mert ezek esetében lehetett csak a megfelelő információkat összegyűjteni.

A kutatási kérdésekre háromféle vizsgálat alapján kívánok választ adni. Elsőként a hét közkönyvtári blog látogatottsági statisztikáit elemzem, majd az orosházi *Justh Zsigmond Városi Könyvtár blogjának*, a *Könyvtárosházának* (<http://www.justhvk.hu>) virtuális és fizikai használói körében készített kérdőíves vizsgálat kimenetelét mutatom be, végül az egri *Bródy Sándor Városi Könyvtár Zenei részlegének* webnaplója, a *Hangtárnok* (<http://hangtarnok.klog.hu>) főszerkesztőjével készített interjú eredményeiről számolok be.

A kutatás szakirodalmi előzményei

Számos külföldi és hazai kutatás foglalkozott már a könyvtári blogokkal. Ezek nagy része a pozitív valamint a negatív tulajdonságokat próbálta felszínre hozni, és azt, hogy mennyire jól lehet használni ezeket az oldalakat a könyvtári világban. A tények mellett a siker kulcsát keresték.

Maxymuk [3] az elsők között ismerte fel a blogok jelentőségét könyvtári szempontból. Arra a megállapításra jutott, hogy a webnaplók lehetővé teszik az eszmecserét általánosabb és specifikusabb könyvtári témákban is, amit a hagyományos kiadványok nem tudnak nyújtani. A blogok így újradefiniálhatják az információk megosztását, elérhetőségét és azt, hogy a könyvtárosok hogyan nyújthatnak információkat a használóknak.

Maness [4] úgy véli, hogy sokkal nagyobb mérföldkönek számítanak a blogok a könyvtárak életében, mint a hivatalos honlapok, hiszen itt már a tartalom előállítói nemcsak a könyvtárosok, hanem a közönség is lehet. Ennek következtében elmosódik a határ a használó és a könyvtáros mint tartalomfogyasztó és -előállító között. A könyvtár 2.0 létrejöttével a gyűjtemények és a szolgáltatások sokkal interaktívabbak és felhasználóközpontúbbak lettek.

Több kutatás a felsőoktatási környezetben használt blogokkal volt kapcsolatos. A dublini könyvtáros főiskola empirikus kutatásának [5] résztvevői több pozitív és negatív tulajdonságról is beszámoltak a webnaplókval kapcsolatban. A pozitívumok a következők voltak: a könyvtárosoknak segítenek naprakésznek lenni az újdonságokból; interaktívabbak lehetnek; jól használhatók marketing célokra a blogok. Negatívumként említették: időigényes a blogírás és állandó közléskényszert jelent. Az ír könyvtárosok azt állították, hogy nem szívesen használnák a blogokat, mert nem tekintik eléggé szakmai felületnek, valamint az olvasókkal való kommunikációra más csatornákat használnak (e-mail, hírlevél stb.). A blogolás hatékonyabb lenne, ha erre nemcsak egy-egy ember vállalkozna, hanem egy együttműködő csapat állna a háttérben.

Zanin-Yost [6] és *Bardyn* [7] a szabad hozzáférést, az egyszerű használatot és a költséghatékonyságot említették pozitív tulajdonságnak. Az egyszerűség miatt a szerkesztőnek több energiája jut a tartalomra való összpontosításra. A költséghatékonyság két területen is megfigyelhető: a blogok használata nemcsak a munkatársak továbbképzését teszi szükségtelenné, hanem csökkenti vagy megszünteti a nyomtatott reklámok gyártásának és a statikus weboldalak működtetésének költségeit is.

A hazai könyvtári blogok népszerűségét az eddigi kutatásokban a webnaplókba írott bejegyzések és hozzászólások vizsgálatával térképezték fel. E kutatások jelentették ennek a tanulmánynak az

alapját is. Tóth Máté [8] 2009-ben készült vizsgálatában arra kereste a választ, hogy a felhasználók érdeklődnek-e a könyvtári blogok iránt? A kutatásban 10 hazai könyvtári blogot vizsgált a szerző. Az adatok azt mutatták, hogy az összes blogbejegyzésre érkezett összes hozzászólás 96%-a két könyvtári bloghoz volt köthető. A tanulmány írója arra a következtetésre jutott, hogy sokkal több a bejegyzés a blogokon, mint a hozzájuk kapcsolódó hozzászólás. Kiderült, hogy a könyvtári blogok olvasottsága – a hozzászólások számának vizsgálata alapján – még gyerekcipőben jár, vagy esetleg csak a hozzászólásokat tekintve passzív az olvasók.

Az e tanulmány közvetlen előzményének és alapjának tekinthető kutatást három szerzőtársammal 2010 végén végeztük. [9] A népszerűséget ebben az esetben a blogokon kialakult kommunikáció oldaláról közelítettük meg. Összesen 18, köztük hazai és határon túli közkönyvtári blogot, továbbá – egyfajta referenciapontként – a közösséget maga köré építő, tehát a kommunikáció és az eszmecserék színhelyéül szolgáló *KönyvesBlog*-ot (<http://konyves.blog.hu/>) vizsgáltuk. Így lényegében a könyvtári és a könyves blogok összehasonlítását hajtottuk végre a bejegyzések és a hozzájuk fűzött kommentek számának, gyakoriságának elemzésével. A vizsgált fél év alapján megállapítottuk, hogy a 18 blog közül mindössze két közkönyvtári blog (az orosházi *Justh Zsigmond Városi Könyvtár* blogja, a *Könyvtárosháza* és az egeri *Bródy Sándor Könyvtár Zenei részlegének blogja: a Hangtárnok*), és természetesen a *KönyvesBlog* felel meg annak az elvárásnak, hogy közösséget építsen maga köré, hiszen ezeken az oldalakon a bejegyzésekhez hozzászólások is társulnak. A többi blognál ez csak elvétve fordult elő, mivel ezeknél sokkal több bejegyzés született mint hozzászólás, ami azonban nem feltétlenül jelenti, hogy kevesen is olvassák az adott oldalakat.

A magyarországi közkönyvtári blogok látogatottsága

A könyvtári blogok hatékonyságának és népszerűségének mérése a bejegyzés-hozzászólás vizsgálaton kívül az oldalak látogatottsági statisztikáinak elemzésével történhet. Ez a látogatások és az egyedi látogatók nyomon követésével valósulhat meg. Fontos, hogy a könyvtári blogok látogatottsága mérhetővé váljék, hiszen ez egyértelműbben, pontosabban mutatja az olvasottságot, mint a hozzászólás-vizsgálat. Az ilyen statisztikákban világó-

san látszik, hogy hány embert érdekelt az oldal egy adott időszakban, ugyanis a hozzászólás-vizsgálatnál nem biztos, hogy hű képet kapunk, például az olvasók személyisége miatt („a csendes fajta”, „rejtőzködő”). Érdemi feladat a könyvtárak számára, hogy mérjék a blogjuk látogatóit, hiszen így képet kapnak arról, hogy mennyire végzik jól munkájukat. A mérés eredménye lehetőséget ad a jövőbeni jobbításra.

A közkönyvtári blogok látogatottságának feltérképezése érdekében felvettem a kapcsolatot e-mailen keresztül a közkönyvtári blogok készítőivel. Sajnos a többszöri megkeresés ellenére, összességében csak hat blog készítőjétől kaptam választ, továbbá egy másik weblogon nyilvánosak voltak a statisztikai adatok, így csak ezekkel az adatokkal tudtam dolgozni. Vizsgálatom ezért nem lehet teljes, viszont úgy vélem, hogy a kapott adatokból is tudok releváns következtetéseket levonni.

E vizsgálatlalt azt szeretném kideríteni, hogy vajon az oldalkészítők aktivitása (gyakori bejegyzések) és a hozzászólások száma, gyakorisága tükrözi-e a tényleges népszerűséget.

A kutatásban a következő kérdésekre kerestem a választ:

- 2010-ben hányan látogatták az adott blogot összesen?
- Hányan arról a településről, ahol a könyvtár működik, és hányan más településről?
- Hányan Magyarországról és hányan külföldről?
- Milyen keresőkifejezésekkel találtak az olvasók az adott blogra?

A látogatottság mérésére azért van szükség, hogy ne csak a hozzászólások számából lehessen következtetni a népszerűsége. Fontos feltérképezni azt is, hogy a látogatók honnan, mely településekről érik el az oldalt, hiszen így kiderül, hogy csak a lehetséges könyvtárhasználókat tudja-e megszólítani a blog, vagy esetleg olyanokat is, akik földrajzilag távol vannak. A keresőkifejezésekből az derül ki, hogy konkrétan a könyvtár blogjára voltak-e kíváncsiak a látogatók, vagy csak kerestek egy adott dologra az interneten, amit véletlenül ezen a blogon találtak meg.

A könyvtári blogok a látogatók mérésére különböző alkalmazásokat, analitikai eszközöket használnak. Nem pontosan ugyanazt, és nem pontosan ugyanúgy mérik, de azért hasonlóságot is fel lehet köztük fedezni. Azokat az adatokat fogom a továbbiakban összehasonlítani, amelyek pontosan

ugyanazzal a módszerrel mért értékeket adják. A kutatásom egyéb kérdéseire sem minden statisztikai alkalmazás tud választ adni, ezért itt is csak azokban az esetekben tudok adatokat elemezni, amelyekben a szükséges információk a rendelkezésemre álltak.

A kapott látogatottsági adatokból kiemeltem az oldalmegtekintések számát, mert csak ez az adat volt az egyetlen, amely mindegyik blognál a rendelkezésemre állt, így ezek alapján történt az összehasonlítás. Két blog kivételével (nyíregyházi *Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Média-tár*, *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár EU Gyűjtemény*) mindegyiknél a teljes, 2010. évi oldalmegtekintéseket mutatom be (1. táblázat).

Az 1. táblázatban látható, hogy meglehetősen eklektikus a kép a közkönyvtári blogok látogatottságát illetően. A *Hangtárnok* blog oldalmegtekintéseinek száma a legmagasabb a vizsgált egyéves időszakban. Ez az érték nagyságrendekkel magasabb, mint a többi blogé. Az oldalt 467 119 egyedi látogató tekintette meg 2010-ben, tehát átlagosan 1,7 oldalra voltak kíváncsiak az olvasók, azaz több mint egy oldalt néztek meg látogatásonként. Közülük 98 773 visszatérő olvasó volt. Az orosházi *Könyvtárosháza* áll a második helyen, amelynek

értékei igaz, hogy elmaradnak a *Hangtárnokétól*, azonban még mindig sokkal nagyobbak, mint a többi oldal esetében. A blogon 12 104 egyedi látogató volt, tehát átlagosan több mint 3 oldalt néztek meg a weblapon, azaz itt is több bejegyzés keltette fel az érdeklődést. A *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Börzsöny utcai Könyvtárának Tízplusz* elnevezésű blogján a vizsgált évben 6870 látogató 11 445 oldalmegtekintést produkált. A *Krúdy Gyula Városi Könyvtár* blogjának oldalmegtekintései még átlélik a 10 000-et, viszont a többi vizsgált blog jóval elmarad ettől. A statisztikai programok különbözősége miatt nem minden oldal esetében kaptam meg a teljes 2010. évre vonatkozó adatot, ezért a legpontosabb összehasonlítás érdekében az oldalmegtekintések havi átlagát is összevetettem. Az összkép hasonlóképpen alakult, mint az előzőekben.

Úgy vélem, a közkönyvtári blogok látogatottsága összefügg a blogokon folyó kommunikációval. E vizsgálat is azt mutatja, hogy a két legnépszerűbb oldal a *Hangtárnok* és a *Könyvtárosháza*. Ebből következik, hogy a weblogokon olvasható párbeszédek gyakoriságából, mennyiségéből általában már lehet következtetni az olvasottságra is, annak ellenére, hogy sokan nem szeretnek, vagy nem kívánnak véleményt nyilvánítani.

1. táblázat

A közkönyvtári blogok oldalmegtekintéseinek száma és havi átlaga 2010-ben

Közkönyvtári blogok	Oldalmegtekintések száma	Oldalmegtekintések havi átlaga
Eger, Hangtárnok – Bródy Sándor Könyvtár – Zenei részleg (http://hangtarnok.klog.hu)	788 538	65 712
Orosháza, Könyvtárosháza – Justh Zsigmond Városi Könyvtár (http://www.justhvk.hu)	38 894	3241
Budapest, FSZEK - Börzsöny utcai Könyvtár – Tízplusz (http://www.fsze.hu/tizplusz/)	11 445	954
Várpalota, Krúdy Gyula Városi Könyvtár (http://krudylib.freeblog.hu)	10 100	842
Balassagyarmat, Madách Imre Városi Könyvtár (http://mivkbg.blogspot.com)	2695	245
Nyíregyháza, Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár – Média-tár (http://minyon.klog.hu)	1721*	172
Budapest, FSZEK – Európai Unió Gyűjtemény (http://eufszek.blogspot.com)	1136**	103

* 2010. március-december (10 hónap)

** 2010. május-2011. március (11 hónap)

A következő kérdéseim arra vonatkoztak, hogy hányan látogatták a blogokat hazánkból és más országokból, valamint, hogy hányan arról a településről, ahol a könyvtár működik és hányan más helyszínekről. Néhány statisztikai alkalmazás erre a kérdésre nem tud választ adni, továbbá nem mindig egy meghatározott időtartamra, hanem például csak az utolsó 500 látogatóra vonatkoztatva.

Az egri *Hangtárnok* blog esetében elmondható a kapott adatok alapján, hogy a legtöbb látogató (30,4%) nem Egerből, hanem Budapestről nézte meg az oldalt. Az egriek a listában csak az ötödik helyet foglalják el 2,4%-kal. Az oldalt egyébként a legnagyobb számban Magyarországról tekintették meg, de a környező országokból, az Amerikai Egyesült Államokból, Németországból, Svédországból és még számos országból is voltak látogatók.

A *Könyvtárosháza* esetében 51 országból érkeztek látogatók, itt is természetesen Magyarország áll az első helyen, majd az Amerikai Egyesült Államok következik. Érdekes, hogy a *Hangtárnokkal* ellentétben az orosházi *Könyvtárosháza* az orosházikat tudja a legjobban megszólítani, mert ebből a városból látogatták meg legtöbbször az oldalt 2010-ben (46,6%), második Budapest volt a listában, 21,8%-kal.

A nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Médiatárának, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár EU Gyűjteményének, és a Börzsöny utcai Könyvtárának weblogját is Magyarországról látogatták a legtöbbször, az első kettőnél az Amerikai Egyesült Államok, a harmadiknál pedig Románia áll a második helyen. A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Médiatárának oldalát is a saját városából olvasták nagy számban. A többi blog esetében nem álltak rendelkezésre ilyen adatok.

Fontosnak tartottam megvizsgálni azt is, hogy mely keresőkifejezésekkel találnak rá az adott blogokra az olvasók. Ebből kiderül, hogy csak konkrétan a könyvtár blogját szeretnék-e megtalálni, tehát a könyvtárról kívánnak-e információt szerezni, vagy csak egy általuk keresett információ miatt bukkannak a webnaplókra.

A *Hangtárnok* blog esetében észrevehető, hogy a keresőkérdések leginkább a tartalomra vonatkoznak. Az első öt keresőkérdés, amelyekkel az oldalra találtak, a következő volt: „*zongora kották*”, „*relaxációs zene*”, „*kottakereső*”, „*állathangok*”, „*hang-*

effekte”. Ebből kiderül, hogy az oldal látogatói zenei keresőkérdések kapcsán jutnak el a blogra legtöbbször. Ennek egyik oka az lehet, hogy megfelelően keresőoptimalizált az oldal, tehát a kulcsszavak jól vannak beállítva a blogon.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Börzsöny utcai Könyvtár tizenéves olvasóinak közös blogjánál szintén az ott olvasható témáknak megfelelő keresőkérdések emelkednek ki. Az életkori sajátosságok itt a kifejezésekből is kitűnnek („*garfield*”, „*kutya az ember legjobbj*”, „*leopárd gekkó*”, „*a kutya az ember legjobbj*”, „*leopárd gekko*”).

Hasonló megállapításokat lehet tenni a várpalotai Krúdy Gyula Városi Könyvtár oldalának esetében is, ahol összesen három bejegyzés található családfakutatás témában, és mégis az erre irányuló keresőkérdésekkel találnak a látogatók legtöbbször a blogra („*családfa készítő program*”, „*családfakészítő program*”, „*csaladfal.hu*”, „*családfa program*”, „*családfa készítő program ingyen*”).

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár EU Gyűjteményének blogjára főként a jogi szaktájékoztató, szaktanácsadás igénye következtében lelnek rá az emberek („*ingyenes jogi tanácsadás telefonon*”, „*fszek*”, „*ingyenes jogi tanácsadás budapest*”, „*ingyenes jogi tanácsadás telefonon*”, „*terminológiai szótár*”).

A Könyvtárosházánál másfajta kép alakult ki, mint az eddig említett oldalaknál. Itt az figyelhető meg, hogy legtöbbször a könyvtárral kapcsolatos információk keresése közben lelnek rá az oldalra. Az öt keresőkifejezésből ebben az esetben („*justh zsigmond városi*”, „*veszíts el egy könyvet*”, „*orosháza könyvtár*”, „*könyvtárosháza*”, „*könyvtárosok világnapja*”) kiemelendő a „*Veszíts el egy könyvet*” játék, amely úgy tűnik, sok olvasót vonz az oldalra. A többi blog esetében nem álltak rendelkezésemre ilyen információk.

Az adatok alapján talán megkockáztathatom azt a kijelentést, hogy azok a blogok, amelyek egy-egy részleget, könyvtáron belüli tematikus gyűjteményt kívánnak bemutatni, leginkább egyfajta szaktájékoztatói funkciót töltenek be az érdeklődők részére, és nem feltétlenül magáról a könyvtárról információt szerezni kívánó személyeket vonzzák az oldalra. Ilyen például a *Hangtárnok* is, amelynél elmondható az adatok alapján, hogy látogatói az ország zenekedvelői közül kerülnek ki. Más a helyzet a *Könyvtárosházánál*, amely inkább az orosházi könyvtárkedvelőket, könyvtár iránt érdek-

lődöket, és esetleg a könyvtáros szakma tagjait találja meg. A „Veszíts el egy könyvet” országos ismertségű játékkal viszont tudja szélesíteni az olvasóinak körét.

Könyvtárosháza, az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár blogja

Az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár blogja, a *Könyvtárosháza* 2006 szeptemberében indult, első könyvtári blogként Magyarországon, és azóta töretlenül működik (1. ábra).

„A *Könyvtárosházán* a bejegyzések témakörei nagyon változatosak, jóllehet kiemelkednek közülük a jól ismert „Veszíts el egy könyvet” program köré épülő posztok. Emellett a legnagyobb számban a könyvtárral kapcsolatos információkkal találkozhatunk a „Rólunk írták” bejegyzések alatt, illetve számtalan játékkal próbálják aktivizálni az olvasókat. A népszerűsítés érdekében olyan web 2.0-as szolgáltatásokat is alkalmaznak az oldalon, mint például a Twitter vagy a Facebook.” [9] A blogon lehetőség van üzeni a könyvtárosoknak egy csevegőprogram segítségével, tehát online tájé-

koztató szolgáltatást is nyújtanak a könyvtár munkatársai.

Az egyik fontos motivációjuk az volt, hogy a fiatalokat becsábítsák a könyvtárba és felhívják a figyelmüket magukra. A blogok elsősorban a fiatalok körében népszerűek, ezért ez a felület tűnt számukra a legmegfelelőbbnek. Ezenkívül két csoportot szerettek volna megszólítani: a könyvtáros társadalmat és az orosházi internetezőket. Az oldalon a szakmai tapasztalatok, élmények is megoszthatók, így a könyvtáros kollégák hasznos eszmecserét folytathatnak itt. Fontos szempont volt, hogy a blog segítségével az olvasók jobban megismerhessék a könyvtárat, hogy mi zajlik az épület falai között, illetve a könyvtárosokat is. A könyvtáros így laza stílusban, közvetlenebb hangnemben tudja a könyvtár által szervezett programokat ajánlani, vagy például az általa olvasott könyvekről írni az olvasóknak. A blog szerkesztője, Buzai Csaba és munkatársai úgy érezték, hogy a kommunikáció számukra is nagyon kedvező lehet, hiszen az olvasók építő jellegű kritikáikkal, megjegyzéseikkel a blogot és a könyvtárat, valamint ezek szolgáltatásait is jobbá tehetik. Tehát a legfontosabb: a könyvtár kerüljön közelebb az olvasóhoz, és az olvasó is a könyvtárhoz. [10]

1. ábra Könyvtárosháza (<http://www.justhvk.hu>)

A tanulmány e részében részletesebben vizsgálom a *Könyvtárosházát*. Azért esett erre az internetes naplóra a választásom, mert az előzőekben közölt adatok alapján a *Hangtárnok* mellett ez az a blog, amely folyamatosan frissül, naprakész, valamint észrevehető, hogy sokat foglalkozik vele a szerkesztő könyvtáros, és emellett olvasók hozzászólásai is találhatók az oldalon. Egyébként Buzai Csaba, a blog szerkesztője, a blogukról írott tanulmányával nyerte el 2007-ben „Az év fiatal könyvtárosa” díjat, amely szintén alátámasztja, hogy komolyan és nagy lelkesedéssel végzi munkáját.

Fontos megjegyezni, hogy már az e tanulmány alapját adó kutatássorozatban is felmerült az a gondolat, hogy a bejegyzések tartalma is befolyásolja a kommentálási kedvet. Nem minden poszthoz lehet érdemben hozzászólni, valamelyik csak tényeket közöl. Vannak olyanok, amelyeknél témájuk jellegéből adódóan nincs szükség reagálásra (például: hivatalos könyvtári információk). Ezért igény van olyan bejegyzésekre is, amelyek párbeszédeket, vitákat generálhatnak az olvasók között.

Az összes közkönyvtári blognál fontos lenne vizsgálni azt is, hogy az oldalakon belül mely bejegyzések voltak a legnépszerűbbek 2010-ben, a látogatottság és a hozzájuk fűzött megjegyzések mennyiségének szemszögéből is. Ebből az derülne ki, hogy valóban azok a bejegyzések a legolvasottabbak-e, amelyek kommunikációt generálnak. Az összes blog esetében nem sikerült hozzájutnom ilyen adatokhoz, mert a látogatottságot mérő alkalmazásoknak csak némelyike adja meg a leglátogatottabb bejegyzéseket. Ezért ezt a vizsgálatot csak az egyik, a kiemelkedő eredményekkel büszkélkedő közkönyvtári blognál, a *Könyvtárosházánál* végeztem el, annak érdekében, hogy valamiféle kiindulópontot kaphassak a blogok népszerűségéhez vezető úthoz. Kiválasztottam azokat a bejegyzéseket, amelyekre a legtöbb olvasó reagált (az első öt legnagyobb hozzászólásszámú bejegyzés), majd ezeket összevetettem azokkal a posztokkal, amelyeket a legtöbb olvasó olvastak 2010-ben.

A *Könyvtárosházán* 2010-ben a legtöbb hozzászólás (40, a trackback-ek nélkül) egy olyan bejegyzésre született, amely egy interaktív, asszociációs játékra, eszmecserére hívta fel a figyelmet („Olvasni jó! avagy Körkérdés az olvasásról”)¹. Egy könyvtári, könyves program keretében szervezték az orosháziak egy kerekasztal-beszélgetést, amely az olvasásról szólt. A cél az volt, hogy az érdeklő-

dők fogalmazzanak meg öt-öt, véleményük szerint legjellemzőbb, legkifejezőbb szót az olvasás, a kortárs magyar irodalom, az e-könyv, a könyves blogok és a könyvtár fogalmak kapcsán. Úgy tűnik, sikeresen aktivizálták az olvasókat, mert a többi bejegyzéshez viszonyítva erre volt a legtöbb reagálás. Azonban azt fontos megjegyezni, hogy a kommentek olvasása közben kiderül, hogy itt összességében nem alakult ki párbeszéd az olvasók között, hanem csak mindenki az adott témára reagált, nem egymás hozzászólásaira.

A második legnépszerűbb bejegyzés, a hozzászólások száma alapján, egy orosházi könyvtárhasználó hölgy megjelent verséről szóló poszt lett². Ehhez az íráshoz heten szóltak hozzá, a vélemények összezsáptak, vita kerekedett ki belőle.

Öt hozzászólással a harmadik lett „A Kodolányi János Főiskola elvesztette...”³ című bejegyzés, amely a „Veszíts el egy könyvet” játékhoz kapcsolódik.

A negyedik helyen több bejegyzés is szerepel, ezek mindegyikénél négy hozzászólás olvasható. Ilyen volt például két nyereményjátékhoz kapcsolódó poszt is⁴, ahol könyves bloggerek ajánlottak könyveket, majd azokat a könyvtár beszerezte és kisorsolta azok között, akik helyesen válaszoltak az ajánlóban feltett kérdésekre. A nyertesnek lehetősége volt elolvasni a könyvet, majd elveszíteni is, így kapcsolódva a „Veszíts el egy könyvet” programhoz. Ezekből is megmutatkozik, hogy az interaktív játékokhoz mindig van kedvük az olvasóknak, főleg olyanokhoz, ahol tárgyi nyereményt is ajánlanak. Ide tartozik még egy olyan poszt is, amelyben az irodalom és a könnyűzene egy érdekes kapcsolódási pontjáról írt a könyvtáros⁵. Ugyanúgy négy hozzászólás található még három bejegyzésnél, amelyek szakmaiak, a könyvtárral kapcsolatosak. Az egyik az internetes környezetben való címkézésről szól⁶, a másik a könyvtár 2009-es kölcsönzéseiről⁷, bár itt a hozzászólások nem a témához kapcsolódnak, az utolsó pedig a könyvtár új Facebookos megjelenéséről⁸.

Az ötödik helyen azok a bejegyzések állnak, amelyekre három komment érkezett. Itt szerepel egy állaspályázatról⁹, egy nyári internettanfolyamról¹⁰, egy zenei anyag digitalizálásáról¹¹, egy rendezvényről¹², valamint a könyvtár 2009-es kölcsönzési toplistájáról szóló bejegyzés¹³. Továbbá ugyanilyen eredménnyel zárt két bejegyzés, amelyek a már többször említett „Veszíts el egy könyvet” mozgalomhoz kapcsolódnak¹⁴. Az egyik közülük

egy könyvtári rendezvényről szól, amelyen az ország minden részéről érkező könyves bloggerek, népszerű írók és érdeklődők vettek részt¹⁵.

Úgy tűnik, hogy különféle témák képesek vonzani az olvasókat, és rábírni arra, hogy elmondják saját véleményüket. Az viszont biztos, hogy az olyan ötletes, interaktív játékok, mint például a „Veszíts el egy könyvet”, vagy egyéb nyereményjátékok, pozitív hatással vannak a kommunikáció és a közösség kialakulására.

A legtöbb hozzászólással rendelkező bejegyzések bemutatása után ismertetem, hogy az oldalmegtekintések alapján a blogon mely bejegyzések voltak a legnépszerűbbek 2010-ben. A legtöbben természetesen a *főoldalt* tekintették meg (46,93%). A főoldal után a legolvasottabb bejegyzés a „Veszíts el egy könyvet” játékhoz kapcsolódó egyik akció, az „Olvasni jó! avagy Körkérdés az olvasásról” című poszt volt (3,12%), amelyhez egyébként a legtöbb kommentet is fűzték az olvasók. Ezután a „Tavaszi akció: bloggerek ajánlják”¹⁶ című bejegyzés következik (2,55%), vagyis annak a nyereményjátéknak a felhívása, amelynek posztjaira a negyedik legtöbben szoltak hozzá. Ez ismét azt támasztja alá, hogy a hozzászólások számából általában lehet következtetni a poszt vagy a téma olvasottságára, népszerűségére is, annak ellenére, hogy sokan nem szeretnek véleményt nyilvánítani. Végül pedig az „Elérhetőség” és a „Munkatársak” című bejegyzéseket látogatták még nagyobb számban (2,24% és 2,09%).

A Justh Zsigmond Városi Könyvtár fizikai és virtuális használói körében végzett felmérés

A felmérésemet az orosházi könyvtári blog látogatóinak és a könyvtárban megforduló olvasóknak a körében végeztem. A kutatást kérdőíves módszerrel bonyolítottam le. Két kérdőívet készítettem: ezek ugyanazokat a kérdéseket tartalmazták, de az első csoportnak internetes kérdőív-alkalmazás formájában juttattam el, a másodiknak pedig nyomtatott formában.

A felmérés egy hónapon keresztül tartott, amelynek során a tényleges és a virtuális könyvtárhasználókat szerettem volna egy kérdéssorozat mentén összehasonlítani. Az egyik oldalon a blog látogatói voltak, tehát azok, akik a virtuális térben használták a könyvtárat egy adott időszakban. Érdekelt, hogy ők a könyvtár beiratkozott tagjai-e (tehát a

könyvtár tényleges használói-e), vagy egyszerűen csak szeretik a könyvtárakat, és szeretnek róluk olvasni, valamiféle motivációjuk van ennek a blognak az olvasásához. A másik oldal pedig a fizikai könyvtárat használók csoportja volt, ahol arra voltam kíváncsi, hogy a könyvtár olvasói ismerik-e a blogot. Mindkét csoportnál szerepeltek olyan kérdések, amelyek a blog minőségére, a kitöltőknek az oldalról alkotott véleményére vonatkoztak, valamint a motivációra, hogy miért érdekes számukra a weblog.

Mindkét csoport esetében meglepődve fogadtam azt a tényt, hogy a kérdőív-kitöltési hajlandóság nagyon alacsony volt. A fizikai könyvtár használói közül összesen 21 személy, az online kitöltésre pedig 33 egyén vállalkozott. A kérdőív kitöltése önkéntes volt. Így kutatásom nem lehet reprezentatív, és az eredmények sem általánosíthatók.

A könyvtárban 12 nő és 9 férfi vett részt a felmérésben. Az életkorukat tekintve, a legfiatalabb 18, a legidősebb 51 éves, a kitöltők átlagéletkora pedig 33 év. A mintának nagy része orosházi lakos (18 fő), ketten szegediek, és egy fő nem nevezett meg lakóhelyet. A legmagasabb iskolai végzettsége 10 személynek érettségi, 11 főnek főiskola vagy egyetem. A foglalkozásukat tekintve változatos kép alakult ki.

Az online kérdőívek kitöltését 23 nő és 10 férfi vállalta. A válaszadók 16-69 év közöttiek, átlagéletkoruk 35 év. Közülük a legtöbben Orosházán (19-en) élnek, a többiek pedig különböző városokban. Ebből következik, hogy az ország különböző részeiről olvassák a blogot. A legmagasabb iskolai végzettség alapján a főiskolát, egyetemet végzetek javára billent el a mérleg (21 fő). A foglalkozásukat tekintve itt is színes kép alakult ki.

A nyomtatott kérdőívet kitöltőknek 90%-a beiratkozott tagja a Justh Zsigmond Városi Könyvtárnak. Ez az arány az interneten kitöltőknél már kisebb, ugyanis ott az érték mindössze 48%. A *Könyvtárosházát* viszont a vártak megfelelően a második csoport nagyobb arányban ismeri, de a különbség a remélnél kisebb lett. Az érték itt 88% volt, az első csoportnál 81%. Érdekes az első eredmény, hiszen olyanok is válaszolták azt, hogy nem ismerik a könyvtár blogját, akik a későbbi kérdéseknél olyan választ írtak, ami arra enged következtetni, hogy szokták olvasni. Valószínűleg néhány elírás lehet, illetve valaki ezt azzal magyarázta, hogy véletlenül talált csak az oldalra. A to-

vábbiakban csak a könyvtár blogját ismerők válasszait elemzem.

A *Könyvtárosháza* ismertsége még nem jelent egyértelműen gyakori olvasottságot is, ezért megkérdeztem a kitöltőktől, hogy milyen gyakran olvassák az oldalt (2. ábra)?

A 2. ábrán látható, hogy akik a vizsgált időszakban virtuálisan használták a könyvtárat, amúgy is gyakrabban teszik ezt, mint a másik csoport. Azok, akik a könyvtárban töltötték ki a kérdőívet, nagyrészt havonta egyszer, vagy ritkábban látogatják az orosházi könyvtár blogját. A felmérésben résztvevők összességére is ez a jellemző.

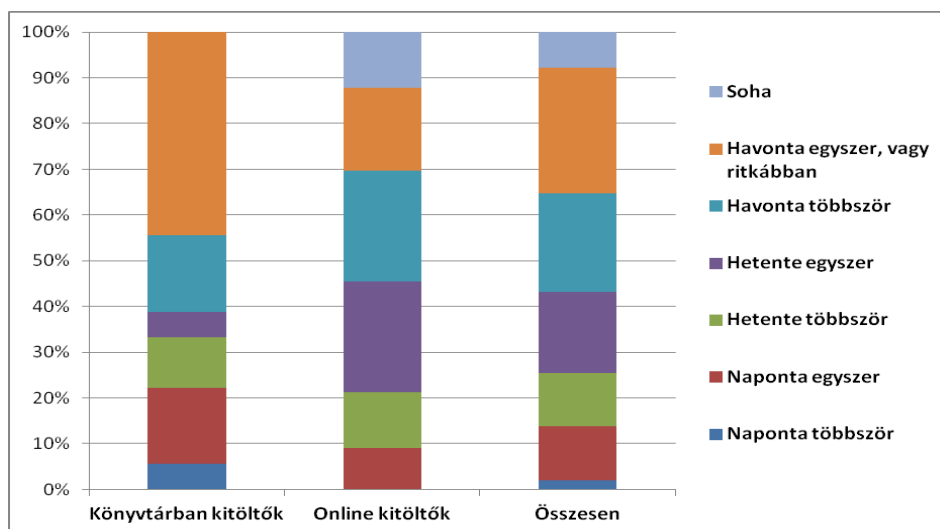
A könyvtári blogokról szóló szakirodalomban a webnaplók sokrétű felhasználásáról, a könyvtár szolgáltatásait sikeresen reklámozó, valamint a könyvtár és az olvasók közötti kapcsolatot szorosabbá fűző oldaltípusról írnak. Annak szerettem volna utánajárni a következőkben elemzett kérdésekkel, hogy e blog olvasói is hasonló véleményen vannak-e azzal, amit a szakirodalomban írnak. Hat állítást fogalmaztam meg, amelyeket a vizsgálatban résztvevőknek egy attitűdskálán kellett értékelniük. Az 1-es érték azt jelentette, hogy nem értenek egyet, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetértenek a kijelentéssel. Az első megfogalmazott állítás arra vonatkozott, hogy mennyire hasznos számukra az az információ, amit a könyvtárról olvashatnak a blogon.

A 3. ábrán észrevehető, hogy mind a nyomtatott, mind az elektronikus kérdőívet kitöltők nagy része

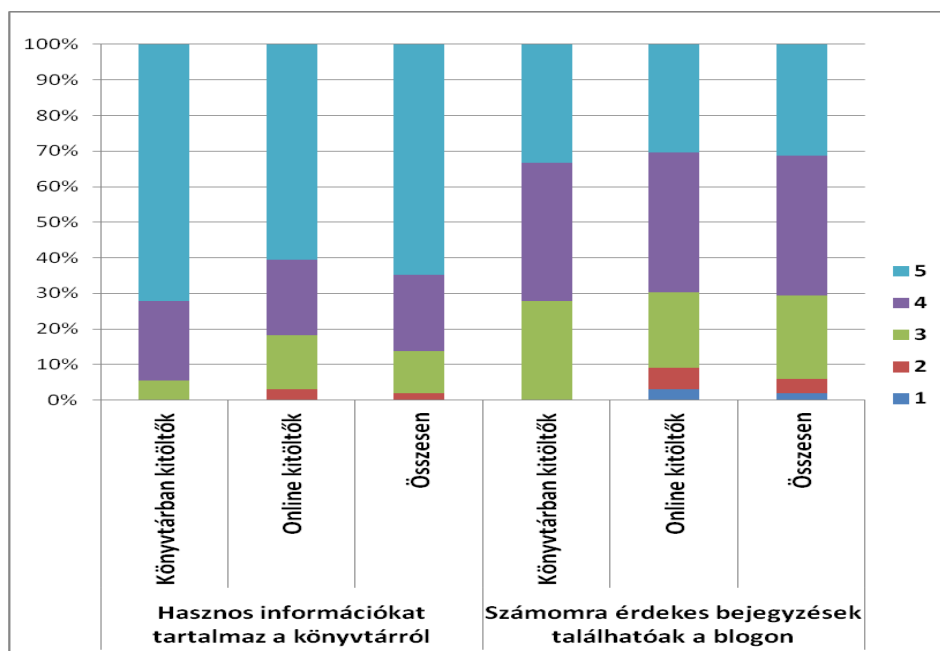
teljes mértékben egyetért azzal, hogy a *Könyvtárosháza* hasznos információkat tesz közzé a könyvtárról. Az attitűdskálán egyik csoportból sem volt olyan, aki az 1-es értéket jelölte volna meg. A könyvtár falai között kitöltőknél még a 2-es szám sem szerepelt válaszként, ezért úgy tűnik, ők még pozitívabbnak értékelik az információszolgáltatást. A blogon megtalálható minden fontos információ a könyvtár munkatársairól, nyitva tartásáról és a könyvtár életéről.

Fontos, hogy az internetes naplókra megjelenő bejegyzések felkeltsék az olvasók érdeklődését, hiszen ez előfeltétele annak, hogy újra és újra meglátogassák a blogot. A következő állításnál arra kerestem a választ, hogy mennyire gondolják az olvasók érdekesnek a posztokat. A kérdőívkitöltők nagyobb része érdekesnek találja a bejegyzéseket, viszont a virtuális könyvtárhasználók egy része a legalacsonyabb értéket is megjelölte válaszként.

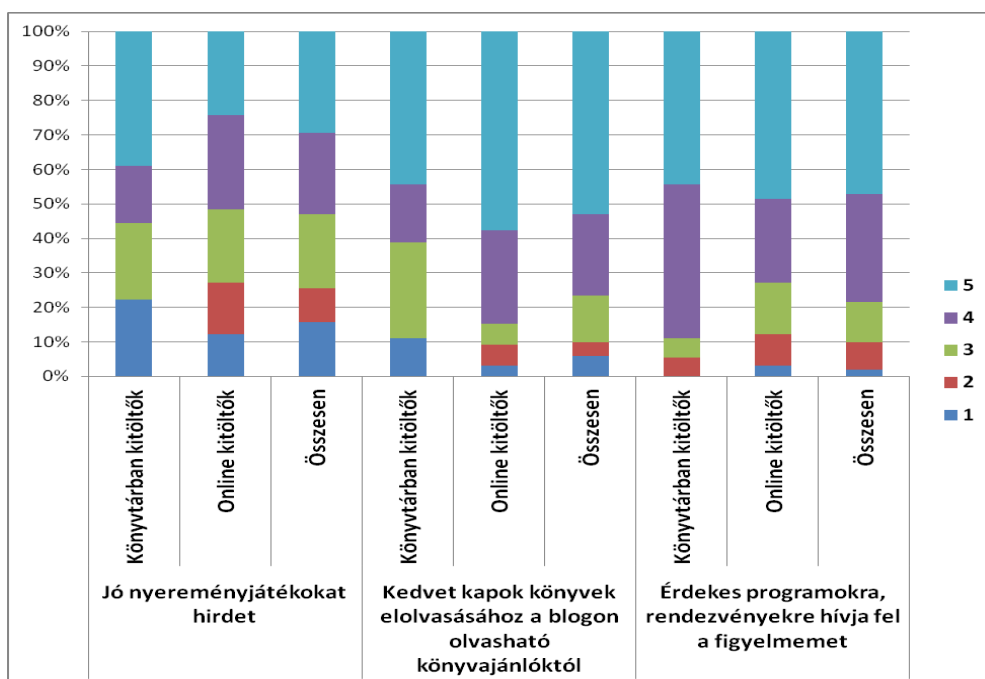
Tapasztalataim szerint, amit a hozzászólások is bizonyítottak, a könyves nyereményjátékok nagy népszerűségnek örvendenek az olvasók körében, ezért kérdeztem rá arra, hogy milyennek gondolják a blogon kiírt nyereményjátékokat (4. ábra). A legtöbbet kommentált és a legolvasottabb bejegyzések között is szerepeltek ilyen témáról íródott posztok. Ennek ellenére a kérdőív válaszai alapján az olvasók mégsem értenek teljes mértékben egyet a kijelentéssel. Főleg az adott időszakban a könyvtárat virtuálisan használók csoportjánál jelentek meg alacsonyabb értékek is.

2. ábra Milyen gyakran olvassa a Könyvtárosházát?

3. ábra Milyennek találja a blogot?

4. ábra Milyennek találja a blogot?

A könyvtári blogokon gyakran olvashatók könyvekről szóló bejegyzések is. Ilyenkor a könyvtáros a saját szemszögéből, a saját véleménye alapján mutatja be az ajánlott könyvet. Az adott könyv megismerése mellett az ilyen bejegyzésekből a könyvtárost is jobban megismerheti a látogató. A válaszadók többsége mindkét oldalon kedveli a

könyvajánló bejegyzéseket. A virtuális könyvtárhasználók nagyobb számban teszik ezt.

A könyvtár rendezvényeinek, tanfolyamainak reklámozására is alkalmas felület lehet az intézmény hivatalos webnaplója. Költséghatékonyabb és környezetkímélőbb megoldás, mint például szóróla-

pok formájában hívni fel a használók figyelmét a programokra. A blogon ezekkel kapcsolatban kérdezni, érdeklődni is lehet, a könyvtáros pedig általában gyorsan reagál. Az általam vizsgált csoportok mindegyike egyetért azzal, hogy a *Könyvtáros-háza* érdekes programokra, rendezvényekre hívja fel a figyelmüket.

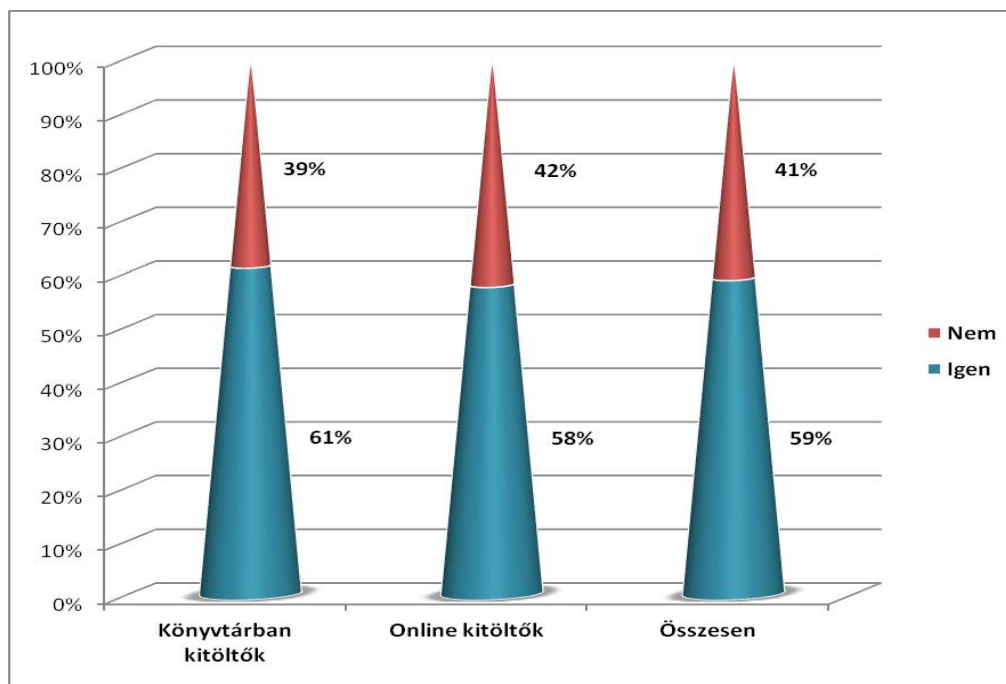
A felmérésben résztvevők válaszai alapján felállítottam egy sorrendet, amelyből kiderül, hogy a legjobban a hasznos információkat értékelik a blogon, az állításokra adott értékek számtani átlaga alapján.

A következő kérdés szorosan kapcsolódik az előző állítások egyikéhez („*Érdekes programokra, rendezvényekre hívja fel a figyelmet*”). Ahogy láthatuk, a nagy többség egyetértett a kijelentéssel, viszont lényeges azt is megvizsgálni, hogy a blogon megjelenő tartalom hatására az emberek valóban ellátogatnak-e a fizikai térben megrendezett programokra.

A nyomtatott kérdőívet kitöltőknek 61%-ával, az online felmérésben résztvevőknek 58%-ával fordult már elő, hogy a blogon olvasottak hatására ellátogattak a könyvtárba is (5. ábra). Az arány meglehetősen magas, viszont fontos még egy tényezőt

figyelembe venni. Akik más városból olvassák a blogot, azoknak nem biztos, hogy lehetőségük van elmenni a könyvtár valamely rendezvényére. Az orosháziak 68%-a mondta azt, hogy előfordult már velük, hogy a blogon értesültek egy rendezvényről, tanfolyamról, amire később el is látogattak. Ez az arány magasabb az előzőekben mértéknél. Úgy vélem, hogy ez az érték alátámasztja azt a kijelentést, hogy megfelelő felület a könyvtári blog az intézmény programjainak, szolgáltatásainak reklámozására, hiszen így sokkal gyorsabban és sokkal többen értesülnek róluk. Ebből látszik, hogy a virtuális és a fizikai tér szorosan kapcsolódik egymáshoz, és az online felület támogatja azt, hogy növekedjen a fizikai tér használatának mennyisége és gyakorisága.

Az elemzendő utolsó három kérdés hosszabb válaszokat igényelt, az olvasók véleményére voltam kíváncsi. Először azzal kapcsolatban, hogy miért, vagy miért nem szoktak hozzászólni a bejegyzésekhez („*Szokott-e megjegyzéseket írni a bejegyzésekhez? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?*”). Sok közkönyvtári blog esetében jelent gondot, hogy nem tudják aktivizálni a látogatóikat, így véleményüket, észrevételeiket sem kapják meg. A *Könyvtáros-háza* olvasóinak körében volt lehetőségem, hogy ennek magyarázatát megtaláljam.

5. ábra Előfordult-e már Önnek, hogy a blogon értesült egy rendezvényről, tanfolyamról, amire később el is látogatt?

18-an válaszoltak erre a kérdésre azok közül, akik a kérdőívet a könyvtárban töltötték ki. Mindössze hárman szoktak megjegyzéseket fűzni a posztokhoz. Magyarozatként azt írták, hogy nem érznek késztetést a kommentáláshoz, nem szeretik idegenekkel megosztani a gondolataikat, vagy csupán nincs idejük rá (például: *„Nem igazán szeretem megosztani a gondolataimat mindenféle idegennek.”*; *„Nincs annyi időm.”*). A reagálók olyan posztokhoz szoktak hozzászólni, amelyek személyesen is érintik őket (például: *„Igen szoktam, mert gyakran akár engem is érintenek a bejegyzések. Például ott szeretnék lenni egy adott eseményen, vagy hasonló tapasztalataim vannak a könyvekről.”*).

A felmérésben, a virtuális térben résztvevőknél is hasonló arány alakult ki. A 32 válaszadóból 24 fő nem, 4 fő viszont szokott reagálni a posztokra. A nemleges válasznál az okok a következők voltak: időhiány, a „csendes olvasó” típusa, nincs személyes érintettség, nincs hozzáfűzni való, óvakodás a nyilvános véleménynyilvánítástól (például: *„Azok közé az olvasók közé tartozom, akik csendben olvasnak, de ez nem azt jelenti, hogy rossz lenne a bejegyzés, egyszerűen ilyen az olvasói attitűdöm.”*; *„Eddig még nem tettem, mivel egy bejegyzés sem érintett annyira, hogy úgy érezzem, reagálni szeretnék rá.”*). Akik megjegyzést fűztek már valamely poszthoz, a következőképpen fogalmazták meg az okokat: *„Ritkán ugyan, de szoktam kommentelni. Egy-egy adott téma kimondottan érdekel, és hozzáfűzöm saját véleményemet. Vagy csak beszállok egy már kialakult párbeszédbe.”*.

Fontos volt azt is feltérképezni, hogy az emberek miért olvassák a Könyvtárosházát. A következő kérdést tettem fel nekik: *„Fejtse ki, Ön számára miért érdekes ez a blog, miért olvassa?”*. A továbbiakban a két vizsgált csoportot egyben elemzem, mert a résztvevők hasonló véleményeket írtak. E kérdésre összesen 40 személy adott választ.

Felállítottam 10 kategóriát, a véleményekben szereplő említések alapján. Ezekbe a csoportokba be lehet sorolni az összes választ úgy, hogy egy vélemény többbe is beletartozhat. Ezzel a módszerrel ki tudtam deríteni, hogy mely pozitív tulajdonságokat említették legtöbbször a felmérésben résztvevők. A kategóriák ezek voltak: *érdekes témák, bejegyzések; hasznos könyvajánlók; könyvtári információk, a könyvtár életéről szóló hírek; rendezvényekről, programokról szóló írások; kötetlen stílus; személyes kötődés; „Veszíts el egy könyvet” játék; a kommunikáció elősegítése a könyvtár és*

az olvasók között; modern, web 2.0-ás alkalmazások használata; Orosházához való kötődés.

A legtöbben azt említették, hogy a helyi és a könyvtári információk, a könyvtár életéről szóló bejegyzések miatt olvassák a blogot. Ugyanekkora számban szerepelt a vélemények között az, hogy nagyon érdekesek a könyvtári rendezvényekről szóló ajánlók, beszámolók is. Így az olvasók naprakész információkkal rendelkezhetnek a városukban folyó, számukra érdekes eseményekről (például: *„Szeretek tudni a könyvtári eseményekről, jónak tartom a beszámolókat.”*; *„Kulturális eseményekről, újdonságokról szerzek információkat, dolgozatokhoz és vetélkedőkhöz keresek ötleteket a blogon.”*). Az oldalon található könyvajánlókat is sokan említették, miszerint szívesen olvasnak ilyeneket, mert segítik őket a következő olvasmányuk kiválasztásában (például: *„Szokásommá vált elolvasni a könyvekről szóló beírásokat, mielőtt elolvasnám őket.”*).

Sokan látogatják a blogot a „Veszíts el egy könyvet” mozgalom miatt, hiszen itt friss információkat olvashatnak róla (például: *„Bár nem vagyok orosházi (így a könyvtár olvasója sem), szeretem a blog bejegyzéseit. A könyvajánlók, a „Veszíts el egy könyvet!” játékról szóló, és általános, könyves témájú cikkek szerintem földrajzi helyzettől függetlenül mindenkinek érdekesek lehetnek.”*). A posztok témáinak érdekessége és az írás kötetlen stílusa, személyes hangvétele sokak számára szimpatikus, szívesebben olvasnak olyan oldalakat, ahol a könyvtárosok szemszögéből láthatják a könyvtárat és a könyvtárban zajló életet, mint olyat, ahol száraz tények szerepelnek (például: *„Azért érdekes, mert a könyvtárról nem száraz tényeket közöl, hanem akár a könyvtárosok személyes gondolatait is a könyvekről és a könyvtárakról.”*). Szakmai szemmel is értékelték néhányan a blogot, ők a friss szemléletet, a modern, web 2.0-ás alkalmazások használatát említették, melyektől még jobbá válik egy oldal (például: *„Megjelennek rajta a különböző modern alkalmazások, gyakran frissül, ellentétben sok másikkal, jók a bejegyzések és a blog szerzője is fiatal, modern szemléletű könyvtáros és ez kell egy érdekes könyvtári blog vezetéséhez.”*; *„Jó betekinteni egy másik könyvtár életébe, s a blog szerkesztői lelkesen, szívesen kalauzolnak benne. Nyitottak a legfrissebb webkettes alkalmazásokra, s a gyakorlatban is bevetik, példát adva más könyvtáraknak is, többek között nekem is.”*).

Néhányan a városhoz való személyes kötődésük miatt látogatják a webnaplót, például azért, mert

egy költözés folytán fizikai könyvtárhasználók már nem lehetnek, viszont a virtuális térben igénybe vehetik az intézmény szolgáltatásait, illetve olvashatnak az ott történetekről. A könyvtárhoz való személyes kötődés is előkerült válaszként, például a személyes ismeretség miatti bloglátogatás.

Ezenkívül említést tettek még arról is, hogy a könyvtár, a könyvtárosok és a használók között megkönnyíti a kommunikációt a blog, és ezért érdemes olvasni (például: „*A blog megkönnyíti a kommunikációt, az információk áramlását főként a könyvtár felől az olvasók irányába.*”).

A kérdőív utolsó kérdésében a blog olvasóitól szerettem volna ötleteket kapni arról, hogy véleményük szerint mivel lehetne még jobbá tenni az oldalt, tehát mi kell ahhoz, hogy még népszerűbb legyen egy könyvtári blog. A feltett kérdés így szólt: „*Véleménye szerint mivel lehetne jobbá, olvasottabbá tenni a könyvtári blogokat?*”. 25 személytől kaptam választ. Az előző kérdéshez hasonlóan, itt is tartalmi kategóriákba rendeztem a válaszokat: *több könyvajánló; viccesebb tartalom; több információ a könyvtár mindennapjairól; információ az állománygyarapításról, új könyvekről; több játék; blogon olvasható e-könyvek; több kölcsönzési toplisták; nem kell változtatni a blogon.*

A válaszadók közül sokan semmiféle újítást, változtatást nem javasoltak a bloggal kapcsolatban, hanem úgy vélték, hogy a *Könyvtárosháza* így tökéletes (például: „*Szerintem már az nagy előrelépés lenne, ha több könyvtárnak lenne blogja, ugyanis azoknak nincs, amelyeket a lakóhelyemen én látogatok. Szerintem a Könyvtárosháza tökéletes minta minden könyvtári blog számára, a remek tartalmak mellett azért is, mert itt az olvasó azt érezheti, hogy tényleg elérhetőek a könyvtárosok, bármikor kapcsolatba lehet velük lépni (MSN, Skype, Meebo).*”).

Sokan említették, hogy szívesen olvasnának a blogon még több könyvajánlót, mert számukra érdekes, ha egy könyvtáros mutat be egy könyvet. Emellett a könyvtárban előforduló humoros történetek is érdekelnék a látogatókat.

Az olvasók a könyvtár életéről szóló bejegyzések miatt is látogatják a blogot (ez már az előző kérdésből kiderült), viszont úgy tűnik, hogy szívesen olvasnának még több ilyen posztot. A játékokban is általában aktívan részt vesznek, ezért az ilyen

kezdeményezésekkel még népszerűbbé lehetne tenni az oldalt.

Egy-egy olvasó megemlítette, hogy a könyvtár új könyveiről, a kölcsönzéseiről olvasna több posztot, továbbá hiányolja az interneten megtekinthető e-könyveket is a blogról (például: „*Érdekelne, hogy vajon melyik könyvet vették ki a legtöbbször. Mondjuk hónapra vagy negyedévre lebontva.*”; „*Nem csak könyvajánló, hanem a könyvbe való lapozás lehetősége.*”).

Hangtárnok, az egri Bródy Sándor Könyvtár Zenei részlegének blogja

Magyarországon az előző eredmények alapján az egyik legsikeresebb közkönyvtári blog a *Hangtárnok* (6. ábra). Az oldal az egri Bródy Sándor Könyvtár Zenei részlegét mutatja be, valamint nagy segítséget nyújt a zenei könyvtári munkában, tájékoztatásban is. Digitális kották, segédletek és egyéb hasznos linkek gyűjteményei is megtalálhatók itt. A blog műfajából is adódhat e nagy népszerűség, hiszen a zene olyan összekötő kapocs lehet az emberek között, amelyet egy általános témájú blog nem tud kiaknázni. Készítettem egy interjút a blog szerkesztőjével, *Zsoldos Mariannával*, annak érdekében, hogy kiderüljön, milyen tényezőknek kell teljesülniük egy sikeres blog működtetéséhez. Fontos volt kideríteni, hogy naponta mennyi időt kell rááldoznia egy blogoló könyvtárosnak a sikeres webnaplóra. A szerkesztő változó időtartamról számolt be, de általában naponta két órát tölt el vele, akár éjjel is, hiszen mindennap több bejegyzés is készül.

Egy jól működő oldalnál, főleg, ha sok bejegyzés íródik, előfordulhat, hogy nem csak egy személy blogol. A *Hangtárnok* esetében főszerkesztőként *Zsoldos Marianna* írja a bejegyzések zömét, de egyes cikkek megírásához felkéri ismerőseit, barátait, kollégáit. Az „*Olvasóink ajánlják*” kategóriához pedig bárki ajánlhat zenei anyagot, amelyek bejegyzések formájában kerülnek ki a blogra.

Az érdekes írásokhoz kreatívnak kell lenni, a jó ötletek elengedhetetlenek, továbbá valamiféle stratégia is áll mindig a háttérben. Arra a kérdésre, hogy honnan merít ötleteket a bejegyzésekhez, és mi a koncepció, a következő választ kaptam: „*Egyrészt rengeteg hírt olvasok, amit érdekesnek találok, megírom vagy idézem, van mikor hirtelen,*

6. ábra Hangtárnok (<http://hangtarnok.klog.hu>)

véletlenszerűen támad egy ötlet, másrészt sokan ajánlanak témákat e-mailben és személyesen is, az olvasóink ajánlják kategória is nagyon népszerű. [...] Az általános tematika: minden, ami zene, könyvtár, Eger, s mindezt a könyvtárunk népszerűsítéséért”.

A stratégia megalkotásába a célcsoport meghatározása is beletartozik. A *Hangtárnok*nál ebbe a zeneszeretők, a könyvtárosok és az egriek tartoznak. Általánosságban a zeneszerető közönség, akik nyitottak a zenei hírekre, újdonságokra, web 2.0-ás alkalmazásokra, akik a blogot olvasva megismerhetik a könyvtárat is. A könyvtárosok, akikről nem idegen a zenei könyvtári munka, valamint az egriek, akik a helyi zenei hírekre kíváncsiak, mivel nincs sok egri zenei blog. Arra a kérdésre, hogy mennyire éri el a blog a célcsoportot, emellett a célcsoporton kívül kik látogatják a blogot, a következő válasz érkezett: *„Néha úgy érzem, csak magamnak írok, mivel kevés a hozzászólás, a statisztikából kiderül, hogy mégis csak olvasnak, de valamiért nem nyilvánítanak véleményt, így nehéz leszűrni, hogy kit is talált meg a hír”.*

Ahhoz, hogy egy oldal ismertté váljon, fontos annak reklámozása is. A mai, internetközpontú világban sokféle lehetőség van ennek megvalósítására.

A *Hangtárnok*ot kezdetek óta a releváns linkgyűjteményekbe ajánlja a főszerkesztő (pl.: *konyvtar.lap.hu*, *eger.lap.hu*), hozzászólásokat ír más blogok bejegyzéseihez, valamint minden évben indul a *GoldenBlogon*, a HVG éves blogversenyén is.

A web 2.0 adta lehetőségek nem merülnek ki a könyvtári blogok készítésében, napjainkban a közösségi média fogalma is elterjedt. A legnépszerűbb közösségi oldalakon is folytathatók marketingtevékenységek. Az utolsó kérdésem ehhez kapcsolódott: *„Gondolt-e a fejlesztésre? (pl. Tervezi-e más közösségi média felületek, Facebook, Twitter stb. aktívabb használatát?)”.* A válaszból kiderül, hogy fontos lenne a Facebook-jelenlétet fejleszteni, aktívabbá és erősebbé tenni, hiszen a statisztikából látszik, hogy sokan kattintanak az ottani megosztásokból a blogra. A webnaplón már fellelhető a Facebookról ismert „Tetszik” gomb, amely a bejegyzések megosztását teszi lehetővé.

Összegzés

A tanulmány elkészítése során igyekeztem egy sokszempontú vizsgálatot elvégezni a közkönyvtári

blogokkal kapcsolatban. Az előző kutatásaim alatt már kiderült, hogy alapvető feltétel egy jól működő blog esetében az, hogy az oldal készítője gyakran tegyen közzé új és érdekes bejegyzéseket. A gyakori posztolás úgy nyer értelmet, ha az olvasók is bekapcsolódnak a blog életébe, és kinyilvánítják véleményüket. Ezeknek az elvárásoknak összesen két közkönyvtári blog tud jelenleg megfelelni: a *Hangtárnok* és a *Könyvtárosháza*.

A két webnapló népszerűségét a látogatottsági statisztikák is alátámasztották. Ebből következik, hogy a látogatottság összefügg a bejegyzések számával, valamint következtetni lehet a kommunikáció mértékére is belőle. Noha a *Hangtárnok* több mint 20-szor annyi látogatót tudhatott magáénak, mint a *Könyvtárosháza*, a többi közkönyvtári bloghoz viszonyítva még az orosházi könyvtár webnaplója is kiemelkedő eredményeket ért el. A statisztikák kimutatták, hogy a *Könyvtárosházán* átlagosan több mint három oldalt néztek meg az olvasók, azaz több bejegyzés is felkeltette az érdeklődésüket, ezzel szemben a *Hangtárnokon* ez az érték 1,6 lett, attól függetlenül, hogy itt nagyságrendekkel magasabb a látogatószám. A többi közkönyvtári blog látogatottsága ingadozó, sokkal kisebb volumenű, mint a két vezető blogé. A legtöbben hazánkban látogatják az oldalakat, de más országokból is akadnak olvasók. A *Hangtárnok* az ország minden pontjáról képes maga köré vonzani a zenekedvelőket. A *Könyvtárosháza* nagyrészt az orosháziak és a szakmabeliek látogatását élvezheti. A „Veszíts el egy könyvet” országos ismertségű mozgalmával viszont tudja szélesíteni olvasóinak körét.

Az orosházi *Justh Zsigmond Városi Könyvtár* blogjának egy adott időszakban vizsgált tényleges és virtuális könyvtárhasználói között felfedezhető néhány különbség. A fizikai teret látogatók nagy része beiratkozott tagja a könyvtárnak, viszont a virtuális használóknak megközelítőleg csak a fele. Az utóbbiak egyébként is gyakrabban olvassák a blogot, mint a másik csoport. Általánosságban (ha nem csak egy adott időszakot vizsgálunk) három csoportot lehet elkülöníteni. Az első csoport tagjai csak a fizikai intézmény olvasói, a másodiké kizárólag az online szolgáltatásokat veszik igénybe, a harmadiké pedig mindkettőt. Utóbbi két csoportoknak a tagjai kommunikációra az internetes naplót tudják használni, ahol így olyan egyének is tudnak érintkezni egymással, párbeszédet folytatni, akiknek a könyvtárban nem lenne rá lehetőségük. Mindkét használói csoport pozitív visszajelzést adott. Az olvasók hasznos információkat találnak a

blogokon a könyvtárról, a könyvtár életéről, és jobban megismerhetik a könyvtárosokat is. A könyvtár rendezvényeinek, eseményeinek reklámozására is megfelelő felület, hiszen sokan vallották azt, hogy ezáltal kedvet kapnak a programokhoz és látogatói lesznek. Kedvelik a blogon olvasható könyvajánlókat, amelyek kedvet csinálnak az olvasáshoz. Általánosságban elmondható, hogy az olvasók nem azért nem reagálnak a bejegyzésekre, mert nem tartják őket érdekesnek, hanem mert ilyen az olvasói attitűdjük. A kutatás igazolta, hogy a *Könyvtárosháza* megfelel azoknak a követelményeknek, amelyek a szakirodalomban olvashatók.

A *Hangtárnok* blog a látogatottsági statisztikák alapján eléri a megcélzott csoportot, főleg az ország zenekedvelőit. A folyamatos gondozással, frissítéssel és az olvasók bevonásával – amely ennél a blognál ténylegesen megvalósul – sikert lehet elérni. Úgy gondolom, hogy használni kell az internet adta reklámozási felületeket és a közösségi média más eszközeit is a népszerűség érdekében.

A kutatássorozat folyamán gyűjtött tapasztalatok alapján megérthető, hogy nem véletlenül szűnt meg sok könyvtárral kapcsolatos blog. Úgy vélem, hogy a sikeres működéshez sok tényezőnek kell együttesen megvalósulnia. A könyvtáros lelkesedése, a kreatív ötletek megléte alapvető fontosságú. Nem mindegy az sem, hogy milyen típusú könyvtár kezd blogolásba, hiszen más-más publikálható témák kerülhetnek elő a könyvtár fajtájától függően. Ugyanilyen tényező a település nagysága is, ahol az intézmény működik.

A könyvtári blogok elindításakor először is tisztázni kell a feladatokat, hogy konkrétan mit szeretne szolgálni a blog, meg kell határozni a célközönséget, valamint meg kell szabni a tartalmi és formai követelményeket, és végül a frissítés gyakoriságát is. A cél többféle lehet, például: el kell dönteni, hogy a hagyományos szolgáltatásokat szeretné-e a könyvtár népszerűsíteni, vagy online szolgáltatásait kívánja ismertebbé tenni, továbbá azt, hogy kiknek szólnak a bejegyzései. Nagyon fontos, hogy mielőtt belekezd egy könyvtár/könyvtáros a blogírásba, átgondolja, hogy lesz-e folyamatosan érdekes „mondanivalója”, mert csak így képes a figyelmet fenntartani, az olvasókat maga köré vonzani, illetve a meglévőket megtartani. A tevékenység tágabb megfogalmazása is egy lehetséges megoldás arra, hogy legyen mindig publikálható téma, írás. Nagyon fontos egy kreatív, jó stílusban író könyvtáros megléte is, aki lényegre törően tud

fogalmazni, hiszen csak így képes a blog népszerűvé válni. Összességében elmondható, hogy nálunk csak néhány közkönyvtári blog éri el a várt hatást.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet szeretném kifejezni *Tóth Máté*, egyetemi adjunktusnak a tanulmány alapját jelentő diplomamunkám elkészítésében nyújtott segítségért és rendkívül értékes tanácsaiért. Köszönettel tartozom Buzai Csabának, az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár könyvtárosának és Zsoldos Mariannának, az egri Bródy Sándor Könyvtár Zenei és Idegen Nyelvi Gyűjtemény osztályvezetőjének, amiért készségesen segítettek a kutatásom megvalósulásában, valamint a többi közkönyvtári blog készítőjének is, akik közreműködtek a kutatás létrejöttében.

Jegyzetek

- ¹ Olvasni jó! avagy Körkérdés az olvasásról: <http://blog.justhvk.hu/?p=3461>
- ² A csend zenél: <http://blog.justhvk.hu/?p=3415>
- ³ A Kodolányi János Főiskola elvesztette...: <http://blog.justhvk.hu/?p=2549>
- ⁴ Sorsoltunk (2): <http://blog.justhvk.hu/?p=2829>, Sorsoltunk (11): <http://blog.justhvk.hu/?p=2976>
- ⁵ Minden sarkon Tóth Árpád: <http://blog.justhvk.hu/?p=3000>
- ⁶ Besorolási adat az internet korában – avagy a címkezés gyakorlata: <http://blog.justhvk.hu/?p=2581>
- ⁷ Ami már biztos: <http://blog.justhvk.hu/?p=2397>
- ⁸ Helycsere: <http://blog.justhvk.hu/?p=3091>
- ⁹ Informatikus kerestetik!: <http://blog.justhvk.hu/?p=3428>
- ¹⁰ Nyári internet tanfolyam: <http://blog.justhvk.hu/?p=3321>
- ¹¹ Faktor Blues Band: <http://blog.justhvk.hu/?p=3327>
- ¹² Olvasás 2010-ben: <http://blog.justhvk.hu/?p=2823>
- ¹³ Kölcsönzési toplista 2009: <http://blog.justhvk.hu/?p=2363>
- ¹⁴ Célzott bolyongás...: <http://blog.justhvk.hu/?p=3372>
- ¹⁵ Találkoztunk a könyvtárban: <http://blog.justhvk.hu/?p=3578>
- ¹⁶ Tavaszi akció: bloggerek ajánlják: <http://blog.justhvk.hu/?p=2668>

Irodalom

- [1] CHRISTIAN, Martin – CURRAN, Kevin – MURRAY, Michelle – NORRBY, David S.: Involving the user Through Library 2.0. = New Review of Information Networking, 12. köt. 1–2. sz. 2006. p. 47–59.
- [2] HUBAY Miklós: Könyvtári blogok Magyarországon. = TMT, 56. köt. 11–12. sz. 2009. p. 503–514. http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5240&issue_id=510 [Letöltve: 2011. szeptember 27.]
- [3] MAXYMUK, John: Blogs. = The Bottom Line Managing Library Finances, 18. köt. 1. sz. 2005. p. 43–45.
- [4] MANESS, Jack M.: Library 2.0 Theory: Web 2.0 and its implications for libraries. = Webology, 3. köt. 2. sz. 2006. <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html> [Letöltve: 2011. szeptember 27.]
- [5] BATES, Jessica A. – LEE, Caitriona M.: Mapping the Irish biblioblogosphere: Use and perceptions of library weblogs by Irish librarians. = Electronic Library, 25. köt. 6. sz. 2007. p. 648–663.
- [6] ZANIN-YOST, Alessia: Library 2.0: Blogs, Wikis, and RSS to Serve the Library. = Library Philosophy and Practice, 12. köt. 2. sz. 2010. p. 1–4. <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/zaninyost2.pdf> [Letöltve: 2011. szeptember 27.]
- [7] BARDYN, Tania P.: Library Blogs: What's Most Important for Success Within the Enterprise? = Computers in Libraries, 29. köt. 6. sz. 2009. p. 12–16.
- [8] TÓTH Máté: Are users interested in library blogs? = http://dspace-unipr.cilea.it/bitstream/1889/1259/1/study_Mate_To_th.pdf [Letöltve: 2011. szeptember 27.]
- [9] BOGNÁR Noémi Erika – KOZMA Zsófia – TORMÁSI Gabriella – TÓTH Máté: A könyvtári blogok mint virtuális közösségi terek. = Könyvtári Figyelő, 57. köt. 1. sz. 2011. p. 59–74. <http://ki.oszk.hu/kf/2011/04/a-konyvtari-blogok-mint-virtualis-kozossegi-terek> [Letöltve: 2011. szeptember 27.]
- [10] BUZAI Csaba: Blog a könyvtárban. = http://mke.info.hu/wp-content/uploads/2010/10/Buzai_Csaba.pdf [Letöltve: 2011. szeptember 27.]

Beérkezett: 2011. XI. 27-én.

Bognár Noémi Erika

a Pécsi Tudományegyetem
Illyés Gyula Kari Könyvtárának
könyvtárosa.

E-mail:
bognar.noemi.erika@gmail.com